

הלכות שבת למתנדב רפואת חירום

"פיקוח נפש דוחה שבת"

הרב משה בונים מינץ שליט"א

מהדורה שלישית

חודש אני ה' רופאך ה'תשע"ח

הקדמה

הרב משה בונים מינץ שליט"א

רב ארגון מד"א-הצלה דרום

„ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תיעשה מלאכה ויום השביעי יהיה לכם קודש” „אמר לו הקב"ה למשה עשה לך קהילות ודרוש בפניהם הלכות שבת כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת”

(ילקוט שמעוני)

וכתב ה'אגלי טל' בהקדמתו כשם ששמירת שבת קודש שקולה ככל המצוות כך ללמוד וללמד הלכות שבת שקול כמו ללמוד וללמד כל המצוות!

וזהוהיר ללמוד ולשנן הלכות שבת זוכה לכל תענוגי שבת בגשמיות ורוחניות, וכפי שהאריך מרן בעל ה'חפץ חיים' זיע"א בהקדמתו להלכות שבת במשנה ברורה חלק ג'.

כך שהמתנדבים חברי 'מד"א - הצלה דרום' חפץ ה' בידם יצליח ללמוד ולקיים ההלכות הרבות שנאספו ע"י בעלי אסופות בספרות הענפה להלכות חולה בשבת כל אחד והספר שלבו חפץ כאומרם ז"ל „אין אדם לומד אלא ממקום שלבו חפץ” ובזאת ירחיבו את ידיעותיהם מעבר למינימום הנדרש.

בחוברת זו שמטרתה לתת הנחיות קצרות למתנדבי 'מד"א - הצלה דרום'

ואין בה את הפרטים הרבים שנדרשים כדי לדעת את ההלכה כמתוך ספר.

בפרט בפרק א' בו נדונו סוגי החולים והמחלות שפרטי ההלכות והגדרותיהן נכתבו בספרים בהרחבה ולמתנדב שבד"כ נקרא למצבי סכנה ופיקוח נפש אין זה נחוץ באותו הזמן, למעט ידיעת הכללים כפי שיבוארו להלן בפרק א.

חובה מוטלת על כל מתנדב ב'מד"א- הצלה דרום' לחזור ולשנן את כללי ההלכה בחוברת זו ולפעול אך ורק על פיה (גם כלפי ארגון מד"א שקיבל על עצמו להתייחס למתנדבים שלנו כפי הנחיות חוברת זו).

מי יתן ונזכה שקדושת השבת תשרה במעשי ידינו בעת שנקראים אנו לעסוק ברפואה וכהבטחת חז"ל במסכת שבת (י"ב ע"א) "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא.... יכולה היא שתרחם!" אמן

אליך, מתנדב רפואת חרום להצלת חיים מד"א-הצלה דרום.

בסיומה של שנת פעילות מלאה בעשייה מבורכת למען הצלת חיי אדם, הננו שמחים להגיש בפניך את מקבץ ההלכות לחובש רפואת חירום.

חוברת זו עוסקת בצורה קצרה וברורה בהלכות הקשורות לפעילות הצלת חיים בשבת וכן הלכות צניעות הקשורות למתנדבי הארגון.

ארגון מד"א-הצלה דרום הוקם בראש ובראשונה על מנת לתת מענה הלכתי למתנדב שומר תורה ומצוות על מנת שיוכל לפעול ולצאת למקרים תוך ידיעה מלאה של כל ההלכות הקשורות לכך ומה מותר ומה אסור.

רב הארגון הרב משה בונים מינץ שליט"א יושב רבות עם חברי הנהלת הארגון ומסייר במוקדי מגן דוד אדום על מנת ללמוד את כל הפרטים ולתת מענה לכל השאלות המגיעות לשולחנו.

זכינו, ורב הארגון נועץ עם רבנים נוספים העוסקים בתחום ובראשם הרב שטרן שליט"א, רב ארגון הצלה גוש דן אשר מונה על ידי בעל 'שבט הלוי' הרב וואזנר זצ"ל וקיבל ממנו במשך שנים רבות הוראות והנחיות ופסיקות בתחום.

כמתנדב הארגון זכות וחובה כאחד לפעול על פי הנחיות הרב בכל תחום ועניין.

שאלות הלכתיות לרב מינץ ניתן לשלוח בכל עת למייל של 'מד"א - הצלה דרום' ואנו נעביר את השאלות לרב במרוכז לצורך קבלת תשובות.

mdahdarom@gmail.com

יהי רצון שנוזכה לעשות ולפעול ולהציל חיים על פי דין תורתנו הקדושה ולקדש שם שמיים ברבים.

בברכה

הרב מיכאל שוורץ

יו"ר מד"א-הצלה דרום

פרק א' - הגדרת החולה לסוגיו

חולה שיש בו סכנה: כולל גם סכנה שעלולה להתפתח מעת שהחלה המחלה באם לא תטופל מיידית, כגו' זיהום או הרעלה שעפ"י הוראת רופא או שידוע שכך יקרה (שיבוא לידי סכנה) באם לא יטופל המקרה מיד, אין להמתין אלא חובה לעשות כל הנצרך והרגיל במקרים אלו, [להבדיל מחולה מסוכן שאפשר לו להמתין עד מוצ"ש, שהרי גם בחול היו ממתנים בבית החולים מלטפל בו, שאז עפ"י ההלכה חייבים להמתין וכמובן כשהמתנה אינה כרוכה בסיכון וכרגיל במקרים אלו].

לדוגמא: מקרה א', שבר פתוח שבו אין החולה מצוי בסכנה כעת אך ללא הטיפול המתאים כולל גיבוס עלול להתפתח זיהום או שט"ד וכד'. (כמובן ששבר במקומות רגישים או שנקרעו כלי דם חייבים בטיפול מלא)

מקרה ב', אותו השבר כשהחולה נח ואינו מזיז את האבר הפגוע אפשר להמתין ובפרט כשרופא אומר כך, אסור להכין עבורו למוצ"ש מחשש להתפתחות, אלא חייבים להמתין.

חולה שאין בו סכנה: הגדרתו, כל חולה שנפל למשכב או נחלש כל גופו אולם לא נשקפת סכנה לחייו, אסור לחלל שבת עבורו במלאכות דאורייתא, אבל מלאכות דרבנן מותר בשינוי, כמו"כ הותרה אמירה לנכרי לצורך רפואת החולה.

כל קטן נחשב לחולה שאין בו סכנה לעניין הטיפול בו.

חולה במיחוש קל: הגדרתו, מיחוש או כאב מקומי שאדם ממשך כהרגלו רק חש בכאב כגו' כאב ראש רגיל (שאינו מחליש) או הצטננות (שאינה מחלישה כל גופו), אסור בטיפול בשבת כולל תרופות.

חולה במקצת: הגדרתו, כנ"ל רק יש לו כאבים או צער גדול, מותר לומר לנכרי

לעשות עבורו מלאכות דרבנן ומותר בלקיחת תרופה.

כשיש קריאה לחולה שאין בו סכנה והכוונן לא ידע ע"כ בעת יציאתו אין לטפל יותר מהמותר עפ"י הכללים הנ"ל. **לדוגמא:** קריאה לפציעה קשה וכשמגיע הכוונן מתברר שהפציעה מקומית וניתנת לחבישה מקומית או שאפשר להמתין עד מוצ"ש, אין לפנותו לביה"ח או למרפאה ברכב (ואפשר לומר לנכרי לטפל כרגיל אך החולה אסור בנסיעה). כמו"כ אפשר לחבוש באופן המותר לשטוף המקום ולייבש ע"י גזה חתוכה ויבשה לפזר דרמטול ולחבוש ללא משחה ולקשור רק באופן המותר ע"י סיכה או קשר עניבה.

לרוב הפוסקים **שבת דחוייה** אצל פיקוח נפש **ולא הותרה לגמרי**, ולכן צריך למעט עד מידת האפשר בחילול שבת לצורך החולה. ומכאן שחובה על כל מתנדב להתכוון כיאות לפני השבת כדי שלא יבוא לעשות יותר מן ההכרח, [כמובן שגם כשלא הכין ונקרא להציל יעשה הכל כרגיל אך למעשה נדרש להתכוון] כמו"כ פעולות שניתן לעשות בשינוי עדיף כגו' הדלקת האור במרפק.

פרק ב' - הכנה מוקדמת מערב שבת.

- ישתדלו להקדים ההכנות לשבת, כך שגם אם יקרה שחייב לצאת לקריאה לפני כניסת השבת כבר הכל מוכן מראש, וכך יוכל לקבל שבת ברוגע נפשי, (כמובן שגם במקרה שלא התכוון ויצא לקריאה דחופה, כשיחזור וכבר נכנסה השבת, יתכוון לשבת כפי המותר בלבד).

- יכין את מכשיר המירס והביפר כראוי כולל מילוי סוללות ורמת קול/רטט.

- יכין את המירס מערב שבת ששני הזיכרונות האחרונים יהיו של מוקד הכוננים הקבוצתי והפרטי כך שיוכל בשבת לתקשר איתם באמצעות לחיצה על הכפתורים החיצוניים מבלי לפתוח את המירס.
- השימוש ונשיאת פלאפון בשבת אסורה למעט מקרים דחופים כפי שיפורט להלן.
- יש לכוון את האפליקציה על מצב שבת עוד לפני כניסת השבת על מנת שהודעות מהאפליקציה יעברו לביפר.
- במקרה של שבת ומיד לאחריה חג, וכן בראש השנה, שהבטריות של המירס/טלפון לא יספיקו ליומיים רצופים. יכין מראש שעון שבת אליו יהיו מחוברים המטענים של המירס והטלפון ויכוון השעון כך שיידלק בשעה בה הוא בבית וכשצריך להטעין יחבר המירס והטלפון להטענה עוד לפני הפעלת החשמל על ידי השעון ויוציאו רק לאחר כיבוי זרם החשמל על ידי השעון שבת.
- במקרה ויש מקרה אליו צריך לצאת בזמן שהמכשירים מחוברים לשעון שבת, מותר לנתקם מההטענה אך אסור לחברם חזרה כשחוזר באם שעון השבת עדיין עובד.
- יבדוק תקינות הרכב (שמן מים וכדו') וימלא מספיק דלק לפני כניסת השבת.
- יכבה ברכב את כל מתגי ההפעלה של אורות פנימיים וכדו' שנדלקים בעת פתיחת הדלת ו/או הנעת הרכב וכן את מערכת השמע והרדיו.
- יחבר את חגורת הבטיחות ברכב על מנת שלא תידלק נורה של חגורה ו/או יישמע צפצוף המתריע על חגורה בעת הנעת הרכב והתחלת נסיעה
- ישתדל לכוון את המזגן מפני שבת על הטמפרטורה הנכונה על מנת שיידלק עם הנעת הרכב.
- יוודא מילוי בלון חמצן לפני שבת.
- יניח את תיק הציוד על מושב הרכב על מנת למנוע פתיחת הבגאז' בשבת (דבר שגרום להדלקת נורה בלוח השעונים ומנורה בבגאז') במקום שיש חשש לגניבת

הציוד, מותר להשאיר בבגאז' גם באם זה יגרום להדלקת הנורה אך יש לכבות את האור בתא המטען.

• ציוד רפואי חייב להיות מוכן לפני שבת ככל האפשר (חתיכות צמר גפן, דבק פלסטר חתוך וכדו' על מנת להימנע ככל האפשר מחילול שבת בדברים שאין צורך) במקרה של חבישה בשבת, תלוי במקרה שלפניו.

• כונן הנמצא במקום שמרחקי הנסיעה למקרים ארוכה ומחוץ לתחום שבת, יוציא מהרכב לפני שבת כל חפץ וכל דבר שאין בו צורך בשבת על מנת למנוע טלטול מחוץ לתחום שבת.

• פתיחת ונעילת הרכב עדיפה במפתח ולא דרך השלט, אולם בקריאה דחופה, מותר להשתמש בשלט על מנת לקצר את הזמן.

• ילך בשבת עם מפתחות הרכב בכיסו ויחברם למפתח נוסף (של הבית וכדו') על מנת שיהוו בסיס לדבר המותר והאסור.

• יחנה את הרכב בערב שבת במקום שיהיה נוח ליציאה במהירות ועם כמה שפחות עיכוב ונסיעה קדימה ואחורה עד ליציאה מהחניה.

• רכבים בהם אורות הדרך כבים יחד עם כיבוי הרכב, ישאיר אורות דלוקים מערב שבת על מנת שלא יצטרך להדליקם בשבת.

• כנ"ל גם לגבי אורות חרום (פליקרים), באם אפשר לחברם לרכב בצורה כזו שיידלקו וייכבו עם הנעת/כיבוי הרכב.

פרק ג' - יציאה למקרה - בעיר שאין בה תורני שבת

• בעת יציאה למקרה יש לצאת במהירות המרבית ולא להתחיל לחשוב ולחשב

מה מותר ומה אסור. אלא יצא במהירות על מנת להגיע כמה שיותר מהר ולהציל חיים.

- בהתאם למקרה ששודר וכל מקרה לגופו, יש לשים לב ולהאזין לרשת המירס ובאם יצאו כבר מספיק כוננים למקום אין שום היתר לכוננים נוספים לצאת.

- פתיחת/סגירת חלונות חשמליים בשבת אסורה.

- במקרה של חום כבד והנסיעה ארוכה וכן במקרה שמפנה חולה ברכבו ויש צורך בכך, מותר לפתוח/לסגור את החלון בשבת.

- בעת הצורך ועל מנת לפנות את הדרך מותר להפעיל את צופר הרכב ו/או באם יש לו מערכת סירנה, יש אפשרות לצפור צפירה קצרה שנדלקת ונכבית בלחיצה אחת ואין צורך בלחיצה נוספת על מנת לכבות אותה [כשהצופר לא נכבה מותר לכבות ע"י שינוי].

- באם מוקד הכוננים ו/או המוקד המרחבי מדווח בשבת על מקרה שאינו מוגדר כפיקוח נפש (במקרה של מחסור חמור באמבולנסים וכדו') וכן באם קיבלת מקרה כזה לביפר בשבת (על פי מיקום) אין לצאת למקרה זה בשבת.

- באם המקרה הנ"ל קרוב אלייך, ניתן ללכת לשם רגלית ולהעניק את הטיפול האפשרי מבלי לחלל שבת כלל וכלל (אסור להוציא את התיק מהרכב)

- באם הגעת לטפל במקרה והתברר שמדובר באדם שמצבו הרפואי אינו בגדר 'חולה שיש בו סכנה' יש להימנע מכל טיפול הכרוך בחילול שבת האסור (כנ"ל פרק א') ולהסביר לחולה בנועם את יוקר קדושת השבת.

- במקרה ברחוב (ובכל מקרה שהדבר אפשרי) יש להשאיר את הרכב מונע עד לסיום הטיפול.

- באם הכונן יוצא בשבת למקום שאינו יודע בדיוק את הדרך לשם, מותר לו להשתמש בתוכנת הניווט המותקנת ברכב ו/או לקחת עימו את הטלפון על מנת להשתמש בתוכנת הניווט.

- כונן שיצא למקרה ובדרך הוא שומע דיווח במירס הקבוצתי מכונן אחר שכבר

הגיע למקום והממצאים בשטח לא מצריכים כוננים נוספים, לא ימשיך למקרה, ויפעל כפי ההנחיות המפורטות מטה בפרק העוסק בחזרה לביתו.

פרק ד' - תקשורת מול המוקדים בעת יציאה למקרה

- מוקד הכוננים מדווח במירס הקבוצתי על מקרה במרחב כשהוא מודיע על העיר והרחוב בה יש מקרה ועל מהות המקרה.
- מוקד הכוננים מדווח על כל מקרה פעמיים ויש להיות בהאזנה וקשובים לדיווחים של המוקד, במקרה ולא שמעת את המקרה אסור לעלות מול המוקד ולשאול 'מה דווח'.
- הכונן יצא במהירות למקרה וידווח במירס הקבוצתי על יציאתו (פעמיים באותה לחיצה) כדי שידעו במוקד ולא יסמכו על השערה ח"ו.
- מוקד הכוננים יודיע במירס הקבוצתי כי קיבל את דיווחו ויתן לו את פרטי המקרה (מספר בניין, בית וכדו').
- כוננים המצוידים במכשיר ביפר ובהגיעם לאזור המקרה ואינם יודעים / זוכרים את הכתובת המדויקת (מס' בנין, קומה, דירה וכד') יבדקו את הפרטים בביפר ולא בקריאה למוקד הכוננים במירס חוץ ממקרי חירום או מידע לא ברור.
- בהגיע הכונן למקרה, לא ידווח למוקד הכוננים על הגעתו למקום שהרי כבר דיווח על יציאתו ויתר הכוננים יצאו בהיתר, חוץ ממקרי חירום או מידע לא ברור.
- לאחר הגעת הכונן אל החולה ובדיקה ראשונית והתרשמות ממצבו ידווח הכונן למוקד הכוננים על הגעתו ומצב החולה רק בהתקיים אחד מהמקרים הבאים:

1. הדיווח שלו יגרום למוקד לבטל את הנט"ן (ובכך יוכל הנט"ן להתפנות למקרה אחר של פיקו"נ שיתכן וממתין).
2. הדיווח שלו יגרום למוקד לעדכן את הצוות הרפואי שבדרך שעליהם להזדרז (כגון בהחייאה).
3. מצב החולה מצריך סיוע מכוננים / אמבולנסים נוספים מעבר למה שהגיע/ בדרך.

- הדיווח הנ"ל ייעשה במירס הקבוצתי מול מוקד הכוננים.
- ישתדל לתת את כל הדיווח בלחיצת כפתור אחת ולא בכמה פעימות.
- מעבר לכך, כל תקשורת מול מוקד הכוננים תיעשה אך ורק במירס האישי (6666/7777/8888/9999) ולא בקבוצתי.
- אשר על כן, יבדוק כל כונן לפני שבת שברשימת החיוגים האחרונים שלו נמצאים מספרי ה PTT של מוקד הכוננים וזאת על מנת שיוכל לתקשר איתם ולהעביר מהגל הקבוצתי לגל הפרטי מול המוקד באמצעות לחיצה על הכפתורים החיצוניים במירס ובלי לפתוח את פומית המכשיר.
- באם מוקד הכוננים ואו המוקד המרחבי קורא לכונן הנמצא במקרה על מנת לשאול ולקבל עוד פרטים על המקרה, יש לענות למוקד ולתת את כל המידע.
- כל הנ"ל מדובר אך ורק על מקרים שיש בהם חשש לפיקוח נפש וכפי נוהל מד"א ומוקד הכוננים כיום שמוציאים בשבת למירס ולביפר אך ורק מקרים המוגדרים כנט"ן.
- כמו כן, נקודת ההנחה היא שבמוקד הכוננים נמצאים תמיד בהאזנה למירסים ואשר על כן, כאשר כונן מעביר דיווח כל שהוא למוקד, גם אם לא קיבל תשובה מהמוקד כי הדיווח התקבל, אין שום היתר ללחוץ שוב ולשאול את המוקד האם קיבל את הדיווח וכדו'.

פרק ה' - חזרה ממקרה

- בסוף חוברת זו מובאים הנחיות לתורני שבת ואנו פועלים על מנת שבכל עיר ועיר יהיו תורני שבת ויפעלו לפי ההנחיות, אך במקום שאין תורני שבת, על כל אחד ואחד להיות מוכן וזמין ליציאה למקרי חרום בשבת.
- נחלקו הפוסקים האם התירו סופן משום תחילתן ולכן מותר לחזור בכל מקרה לנקודת המוצא או שאסור (ורק מידיעה ברורה שעלולים לקרוא לו למקרה נוסף, מותרת החזרה)
- בעל 'שבט הלוי' זצ"ל פסק להתיר חזרה בשבת לנקודת המוצא גם באם אין כרגע שום מקרה נוסף המצריך טיפול וזאת בתנאי שכאשר חוזר לביתו יישאר זמין ומוכן ליציאה למקרה נוסף.
- לאור הנ"ל, כאשר מגיע למקרה ומסיים לטפל בטווח זמן של שעה ופחות מצאת השבת, אין לחזור חזרה לביתו וצריך להמתין במקום (מחוץ לרכב) עד לצאת השבת ורק לאחר שיברך "ברוך המבדיל בין קודש לחול" יכול לחזור לביתו.
- כמו כן באם אין בדעתו להמשיך להיות בהאזנה ולצאת למקרים נוספים באם יהיו (מחמת עייפות, חולשה וכדו') אסור לחזור ברכב לביתו.
- שני כוננים שנמצאים יחד בשבת (אחד מתארח אצל השני/מתפללים באותו בית כנסת וכדו') יכולים לצאת יחד למקרה (במקרה ומדובר באירוע המצריך שני כוננים) ויכולים אף לחזור יחד באותו רכב מהמקרה אך ורק אם שניהם ממשיכים להיות בכוננות ובהאזנה למקרה ויצטרכו בהם שוב.
- באם לא נשארים שניהם בכוננות, או שאחד מהם ביתו מרוחק ועד שיגיע לביתו ולרכב שלו לא יהיה בכוננות, או שאין עליו את מכשיר המירס בבית הכנסת, אסורים לחזור יחד.
- במקרה וכונן מתארח בשבת אצל כונן אחר כך ששניהם נשארים בכוננות גם כשחוזרים מהמקרה ועל אותו רכב, מותר לשניהם לחזור עם הרכב חזרה.

- כאשר נוסע חזרה לביתו ישתדל לנסוע נסיעה רגועה ומסודרת על מנת להימנע ככל האפשר מלחיצה על הגז והברקס.
- ייסע חזרה לביתו בדרך הקצרה ביותר.
- אסור לחזור לשום מקום אחר פרט לנקודת היציאה ממנה יצא מחמת זלזול בכבוד השבת וחילול השם (גם אצל המתנדב עצמו שתחלש אצלו שמירתה)
- על מנת שהעוברים ושבים ברחוב יבינו למה הוא נוסע בשבת, יסע חזרה לביתו (ואם אפשר גם בהלוך ומבלי שהדבר יעכב את יציאתו למקרה) עם אפוד החובש עליו כדי שיראו שמדובר בחובש רפואת חירום.
- באם הוצרך להדליק אורות חירום (פליקרים) בצורה ידנית בנסיעה הלוך, ישאירם דלוקים עד שיגיע חזרה לביתו.
- בהגיעו לביתו, מותר לנעול את הרכב גם עם השלט (רצוי עם מפתח, באם הדבר אפשרי ולא יגרום לחשש של גניבת הרכב).
- הן בנסיעה הלוך והן בנסיעה חזור וגם בזמן הטיפול במקרה ישתדל ככל האפשר לעשות דברים שהינם בגדר חילול שבת בשינוי.
- אדם ימני שעושה ביד שמאל אין זה נקרא שינוי, ועל כן יתרגל את עצמו גם במהלך ימות השבוע לפעול עם גב ידו וגב האצבעות על מנת שיתרגל לעשות זאת גם בשבת.

פרק ו - השלמת ציוד בשבת

- רוב הציוד הקיים בתיק החובש הוא ציוד שניתן להסתדר גם בלעדיו במקרה חירום

- הדבר היחיד שהינו חובה במקרה חירום הוא בלון חמצן.
- אשר על כן, במקרה ונגמר לו החמצן בבלון במקרה (וכן כל ציוד אחר שצריך על מנת להשלים את הציוד בתיק החובש) יקח מהאמבולנס שהגיע לטפל ולפנות את החולה (בכל אמבולנס יש בלון חמצן נוסף ובנט"ן יש ארבעה)
- אסור בשום פנים ואופן להגיע בשבת לתחנת מד"א על מנת למלא חמצן (גם אם התחנה נמצאת 'על הדרך').

פרק ז' - שימוש במעלית בשבת

- כונן שגר בקומה גבוהה בבניין עם מעלית, יכול להשתמש במעלית בשבת כאשר יוצא למקרה (רק באם הזמן שלוקח למעלית להגיע לקומה שבה הוא נמצא ולרדת עד לקומת הכניסה תהיה מהירה יותר מאשר באם ירד במדרגות)
- כנ"ל בהגיעו אל בית החולה.
- בעת סיום הטיפול במקרה, אין התר לרדת מבית החולה במעלית ו/או לחזור לביתו במעלית.
- באם קרה ויצאת במהלך השבת ובתוך טווח זמן קצר לכמה מקרים ומחמת התשישות והעייפות אינך מסוגל כבר לרוץ ולטפס את המדרגות הלוך ושוב והדבר יגרום לכך שלא יצא למקרים נוספים בשבת, מותר להשתמש במעלית גם כשחוזר לביתו ובשינוי.

פרק ח' - יציאה לאזורי תעשיה, וכבישים ראשיים

• במקרה שהתקבל מקרה באזור תעשיה ו/או בכבישים ראשיים מחוץ לעיר יש לצאת למקרה רק במקרה ואמבולנס יצא מרחוק ובטוח שתגיע לפניו

פרק ט' - אמבולנס כונן - אמבולנס יישובי

נושא אמבולנס כונן בשבת הינו נושא בעייתי מאוד מאחר וישנם פעולות שונות הקשורות בהפעלת אמבולנס כונן בשבת שיש בהם חשש של חילול שבת ואפילו חילול שבת ממש.

אשר על כן, לא יקח אמבולנס כונן בשבתות וחגים..

במקומות בהם אין ברירה וצריכים לקחת אמבולנס כונן לשבת יש לפעול לפי ההנחיות הבאות:

• לוודא מול מוקד הכוננים שמוציא אך ורק למקרה של חשש פיקוח נפש, (ברמת העיקרון, כל מקרה בגדר רגיל דחוף ומעלה מוגדר כחשש פיקוח נפש, אך עדיין ישנם מקרים שבהם למרות שהם מוגדרים בגדר רגיל דחוף, אין לצוות הרפואי מה לעשות במקום מעבר לפינוי לבית החולים (כגון חולה משתולל וכדו') ועל כן גם במקרים של 'רגיל דחוף' על מוקד מרחבי לשקול האם יש להוציא אמבולנס כונן למקום או לא)

• אמבולנס שיצא מרחוק, אינו מתיר לחלל את השבת, ובאם לא מדובר בחשש פיקוח נפש אסור לצאת למקרה בשבת (גם אם המוקד מתקשר ודורש שתצא)
• לכתחילה, אמבולנס כונן יוצא לתת מענה ראשוני ולא מפנה לבית החולים,

אשר על כן, בנוסף להוצאת אמבולנס כונן, יזיק המוקד המרחבי אמבולנס נוסף מתוך סד"כ הכוחות הפעיל במשמרת.

• במקרים בהם המצב הרפואי מחייב הגעה דחופה לבית החולים, יצא אמבולנס כונן לחבירה ו/או יפנה לבית החולים באם האמבולנס הנוסף מרוחק.

• במקרים שהגיע אמבולנס כונן למקום ולא מדובר במקרה של פיקוח נפש או חשש פיקוח נפש, אסור לפנות לבית החולים או לצאת לחבירה ויש להמתין במקום עד להגעת אמבולנס אחר מהמשמרת.

• באם הגיע לבית החולים, יקח מדבקה וישמור אותה לאחר השבת

• בהגיעו לבית החולים יעביר לצוות הרפואי במקום את הנתונים הרפואיים הדרושים להם להמשך טיפול בעל פה.

• בכל מקרה, אסור למלא טפסים בשבת כלל וכלל

• נהג אמבולנס כונן (וכן נהג אמבולנס יישובי) ישא בשבת את הטלפון הסלולארי שלו על מנת להיות בקשר עם המוקד.

• בנוסף לאפליקציית 'צוותי מגן דוד אדום' רצוי להתקין על הטלפון גם את אפליקציית 'דיווחי מגן דוד אדום' אשר מציגה את מקרי הכונן המתקבלים באפליקציית מד"א על המסך ובכך מונעת את הצורך בהדלקת הטלפון בשבת על מנת לראות את המקרה המתקבל (יש להגדיר לפני השבת בהגדרות האפליקציה כמה זמן תופיע ההודעה על המסך)

• במקרה ומתקבל מקרה שאינו בגדר חשש פיקוח נפש (בעיקר באמבולנס יישובי - אשר מוזנק לפעמים למקרים בגדר נסיעה רגילה ולא דחופה) אסור לצאת למקרה ואפילו לא לענות לשיחת הטלפון מהמוקד

פרק י - טהרה וצניעות

- הזכות העצומה והגדולה להציל נפש מישראל כוללת גם את המציל עצמו שלא יסתכן בעת פעולתו סכנה גשמית וסכנה רוחנית,
- כך נפסקה ההלכה שאין להיכנס לסכנה או למקום סכנה כדי להציל שהרי אין דוחין נפש מפני נפש, וכבר אמר רבי עקיבא 'חייך קודמין'.
- כך, וקל וחומר שכך, שאין להיכנס לסכנה רוחנית של איבוד טהרת הנשמה וקדושתה ח"ו מפני הצלת נפש, ולכן כשמתעסקים במקרי חירום 'ורופא בעבידתיה עסיק' חייבים להציל נפש ואין בזה חשש, אולם בדרך או במשמרות או פתיחת אמבולנס חובה עלינו להיזהר בהלכות ייחוד ובגדרי טהרה הנדרשים עפ"י ההלכה. כך נזכה שרופא כל בשר שבידו נפש כל חי ישרה שכינתו בתוכנו כנא' "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרריך" ונזכה להצלחה במעשי ידינו.

פרק י"א - הלכות יחוד בקצרה (בעת ביצוע משמרות בתחנות מד"א):

- כל הימצאות של איש ואשה לבדם במקום שא"א לראותם נאסר מהתורה ומדרבנן (תלוי בפרטי ההלכה) וכתב הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פכ"ב 'ראוי לאדם לכוף יצרו בדבר זה וכו' ויזהר מהייחוד שהוא הגורם הגדול וגדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם היזהרו בי מפני כלתי כדי למוד שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד'.
- עפ"י ההלכה מותר יחוד במקומות פתוחים שאנשים נכנסים או כשבעלה בעיר ועוד פרטים נוספים אולם במשמרות מד"א צריך זהירות יתרה [גם עפ"י הנחיות

מד"א] מסיבות נוספות והלכתיות

- ולכן ההנחיה הקובעת לחברי 'מד"א - הצלה דרום' היא כדלהלן:
- כל משמרת שמתבצעת בשעות היום, יהיו מצוותים לאמבולנס שני אנשי צוות שומרי תורה ומצוות יראי שמים .
- רק באם יש שני אנשי צוות כנ"ל ניתן לצרף למשמרת נשים (נוער וכדו').
- כמובן וגם פשוט שכל הנ"ל הוא על האמבולנס, ובעת המתנת הצוות בתחנת מד"א הדבר ייעשה בהפרדה ובהתאם לגדרי ההלכה ולהנחיות מד"א בעניין.
- משמרות לילה יבוצעו אך ורק כשצוות האמבולנס כולו יהיה צוות של גברים בלבד!
- אין לעשות משמרות לילה במוקדי מד"א יחד עם נשים.

נוהל תורני שבת

מהו נוהל תורני שבת?

נוהל תורני שבת נועד לקבוע תורנים בכל עיר ועיר אשר ישמשו כתורנים על פי משמרות ואותם יזניק מוקד הכוננים למקרים בעיר בשבת

למה צריך תורני שבת?

תורני שבת הינו דבר חיוני מבחינה הלכתית מאחר ונחלקו הפוסקים האם מותר לכונן לחזור ברכבו מהמקרה לביתו.

ההיתר שניתן לכך על דעת רוב הפוסקים הוא רק משום שעליו להישאר זמין ומוכן לקריאה נוספת אם תבוא (ל"ע)

בשל ריבוי כוננים בערים, נחלקו הפוסקים האם יש להתיר חזרת כונן לביתו, מאחר וישנם בעיר עוד כוננים שיכולים לצאת למקרים ואין דינו ככונן יחיד אשר צריך להישאר זמין ובכוננות.

אשר על כן, ממליצים הרבנים להפעיל נוהל תורן שבת, כך שהתורן הוא זה שיצא גם למקרים הבאים ודבר זה מתיר לו את הנסיעה ברכב חזרה לביתו על כל המשתמע מכך.

איך נקבעים תורני השבת?

בכל עיר יהיה אחראי אשר יצור קשר עם המתנדבים בעיר ביום חמישי וישבץ אותם לתורנות שבת

בכל עיר יהיה תורן ראשון, תורן שני ותורן גיבוי למשך כל השבת (בערים גדולות יהיו יותר)

מן הראוי והנכון למען כבוד השבת ועל מנת שלא נגיע חס ושלום לזילות בכבוד השבת, אשר יעשו הכוננים בעיר תורנות כך שלא ייוצר מצב שאותו מתנדב יהיה תורן שני שבתות ברציפות (בערים בהם יש מספיק כוננים לכך).

מוקד הכוננים יקבל בכל יום שישי את רשימות התורנים בכל עיר ברחבי המרחב והם יונחו במוקד עד לצאת השבת.

תקשורת במירס לתורן שבת

תורן שבת, המעוניין בשקט במהלך השבת, יכול שלא להתחבר למירס הקבוצתי של המרחב (להשאר על גל יום).

תורן אשר נמצא בבית הכנסת, ישב בסמוך לפתח היציאה מבית הכנסת על מנת

שיוכל לצאת מיידית מבלי להפריע למתפללים.

בהתקבל מקרה בעיר, ידווח מוקד הכוננים את המקרה במירס הקבוצתי כפי הנוהל עד היום.

באם יצא/ו כונן/ים מהעיר למקרה, לא יופעל תורן שבת

באם לא יצא אף כונן למקרה, יפנה מוקד הכוננים אל התורן במירס האישי (ptt אישי) ויזניקו למקרה.

בעת הזנקת תורן שבת, יפנה המוקד לתורן במירס האישי וידווח את המקרה עם כל הפרטים [כתובת מלאה, מיקום אמבולנס וכדו'] פעמיים!

מוקד הכוננים ידווח ישר את המקרה ולא יפנה לכונן ויקרא לו ורק לאחר שהכונן יענה ידווח לו על המקרה (על מנת למנוע לחיצות מיותרות במירס)

הכונן יאזין לדיווח ויאשר את יציאתו למקרה

באם הכונן לא הודיע על יציאה למקרה או שתורן ראשון נמצא במקרה אחר, יפנה מוקד הכוננים לתורן שני ויזניקו (וכן הסדר לגבי תורן שלישי [בערים גדולות] ולתורן גיבוי)

כל התקשורת של הכונן עם המוקד תיעשה אך ורק במירס האישי ולא בקבוצתי.

האם מותר לחזור עם הרכב מהמקרה?

כפי שנאמר לעיל, וכפי שדובר רבות בעבר, מעבר להיתר של 'התירו סופן משום תחילתן' שהוא היתר בדוחק ורוב הפוסקים לא מתירים על סמך זה. ההיתר לחזור מהמקרה ברכב הוא רק מאחר ועל הכונן להשאר זמין ומוכן לקריאות נוספות.

אשר על כן, תורן שבת יכול לחזור מהמקרה לביתו מאחר והוא נשאר בתורנות ובכוננות.

תורן שבת אשר יוצא למקרה בשעה האחרונה של המשמרת שלו או שעה לפני

צאת השבת. ינהג ככונן שיצא למקרה כאשר אינו תורן שבת וכפי שיפורט להלן. כונן שאינו תורן שבת ויצא למקרה, לכתחילה, יחזור לביתו רגלית וישאיר את האוטו במקום המקרה עד לצאת השבת.

באם מדובר במקום מרוחק או במזג אוויר סוער או חם מאוד (אשר ימנע ממנו בעתיד לצאת למקרים) יחזור ברכבו לביתו אך יישאר זמין לצאת למקרים נוספים שעתיים נוספות מאז חזר לביתו.

לאיזה מקרים יוזנקו תורני שבת ומותר לצאת בשבת.

לצערנו הרב, המצב כיום הוא שבחלק גדול מהמקרים קשה מאוד לסמוך על המידע המתקבל בשיחת טלפון עם המודיע על מנת לדעת מה באמת קורה במקרה והאם מדובר בפיקוח נפש/חשש פיקוח נפש או שלא.

אשר על כן, ולאחר דיונים ארוכים בעניין ובדיקת מערכות מד"א ודרכי קביעת קודי המקרה במערכות מד"א הוחלט כי לאור המצב הנוכחי:

- כל מקרה אט"ן הינו בגדר חשש פיקוח נפש ויש להזניק כוננים למקרה.
- מקרים של 'רגיל דחוף' - יש לו דין של חשש פיקוח נפש שמחלים עליו את השבת
- יחד עם זאת יש לשקול שני דברים לפני שמזניקים תורן שבת ו/או לפני שכונן יוצא למקרה בשבת:

1. האם יש חשש לפיקוח נפש במקרה שהתקבל.

2. האם לכונן המגיע ברכבו הפרטי / אופנוע יש את הציוד המתאים לתת מענה רפואי במקום עד להגעת האמבולנס (לדוגמא: מקרים של הפרעות נפשיות, שאין בהם גדר של חשש פיקוח נפש ואין לכונן מה לסייע מבחינה רפואית במקום)

אשר על כן:

מוקדן במוקד הכוננים, לפני שמזניק את תורן שבת למקרה, ישקול האם מתקיימים שני התנאים הנ"ל, ובאם כן יזניק את תורן השבת.

גם על תורן השבת מוטלת החובה להפעיל שיקול דעת לאור המידע שמקבל ממוקד הכוננים על מהקרה האם חלים בו שני התנאים הנ"ל, ובאם כן ואפילו באם יש חשש שכן (חשש פיקוח נפש) חלה עליו החובה לצאת למקרה.

סייגים

- אמבולנס יוצא ממקום מרוחק מאוד, אינו מהווה היתר הלכתי לצאת למקרה בשבת.
- אופנוע מד"א דינו ככונן רגיל ובאם אינו תורן שבת אסור לו לצאת למקרים.

מה דינו של מתנדב שאינו תורן שבת

בעיר בה אין תורני שבת, יפעל המתנדב על פי ההנחיות הרגילות כתובות בחוברת זו פרקים ג-ה

בעיר בה יש תורני שבת, חל איסור לשאת את מכשיר המירס בשבת (מי שיש לו ביפר, יכול לשאת אותו עליו במהלך השב).

יחד עם זאת, יכול המתנדב להשאיר את מכשיר המירס בביתו כשהוא דלוק וכשנמצא בבית יאזין לו (מבלי לטלטלו שלא לצורך).

באם שומע המתנדב מקרה המצריך יותר מכונן אחד או שניים (חוסר הכרה, אר"ן וכדו') יצא למקרה על פי ההנחיות הקבועות.

באם שומע המתנדב מקרה הנמצא בקרבה לביתו (מרחק הליכה) יצא למקרה רגלי על מנת לתת מענה ראשוני (ויקח עימו את המירס על מנת להעביר מידע למוקד בשעת הצורך)

מתנדב אשר אינו תורן שבת, יוציא את תיק הכונן מרכבו לפני השבת ויניחו

בביתו על מנת שיוכל לקחת איתו כאשר יוצא רגלי למקרה בקרבת מקום.
באם לא הוציא את התיק לפני השבת מרכבו, אסור להוציא את התיק במהלך
השבת מהרכב אלא באם מדובר במקרה חמור המצריך בוודאות שימוש בצידוד
מציל חיים מתוך התיק (החייאה וכדו')

**שאלות הלכתיות לרב מינץ ניתן לשלוח בכל עת למייל של 'מד"א -
הצלה דרום' ואנו נעביר את השאלות לרב במרוכז לצורך קבלת תשובות.
mdahdarom@gmail.com**

החוברת טעונה גניזה.